

όργανο

όργανο, το, ουσ. [<αρχ. ὄργανον], το ὄργανο. **1.** αντικείμενο ή εργαλείο το οποίο χρησιμοποιούμε για ένα ορισμένο σκοπό ή για μια ορισμένη δραστηριότητα: «τα ὄργανα της γυμναστικής || τα ὄργανα της γεωμετρίας». **2.** μέρος του ανθρώπινου σώματος: «πρέπει να αλλάξει νεφρό και του σύστησαν τον τάδε γιατρό που είναι αστέρι στη μεταμόσχευση οργάνων». **3.** άτομο που υπηρετεί τα σχέδια ή τους σκοπούς άλλου, που εργάζεται για λογαριασμό άλλου: «όταν έρχεται αυτός ο τύπος στην παρέα μας, μη λες πολλά λόγια, γιατί είναι ὄργανο του τάδε και θα του μεταφέρει επακριβώς ό,τι κι αν πούμε || τα ὄργανα του υπουργείου εμπορίου κάνουν συνεχείς ελέγχους στην αγορά». **4.** άτομο που είναι υποχείριο κάποιου άλλου: «δεν έχει το πλεμόνι να εκφέρει τη γνώμη του, γιατί είναι ὄργανο του τάδε». **5.** άντρας της δημόσιας τάξης, ο κατώτερος αστυνομικός: «όταν σου μιλάει το ὄργανο, εσύ δε θ' αντιμιλάς». **6α.** ο πούτσος, το πέος: «τον συνέλαβαν, γιατί κάθε τόσο άνοιγε την καμπαρτίνα του κι έκανε μόστρα τ' ὄργανό του». **β.** πιο σπάνια το γυναικείο αιδόιο: «μόλις έσβησαν τα φώτα, πέρασε το χέρι του κάτω απ' τη φούστα της κι άρχισε να της χαϊδεύει τ' ὄργανό της». **7α.** στον πλ. **τα ὄργανα**, δημοτική ορχήστρα αποτελούμενη από βιολιά, κλαρίνα και νταούλι: «θέλει να παντρευτεί στο χωριό του για να βάλει τα ὄργανα να παίζουν στο γάμο του». Συνών. *κλαρίνα (3)*. **β.** λαϊκή ορχήστρα με μπουζούκια. (Λαϊκό τραγούδι: *άρχισαν τα ὄργανα, το μπουζούκι εργάζεται, να το το κορίτσι μου σιέται και τινάζεται // πάρ' τε ὄργανα παράδες, παίξ' τε απόψε συνεχώς, κι αν τα φάω μέχρι φράγκο δε θα γίνω πιο φτωχός*·

- *αρχίζω να κουρντίζω τ' ὄργανο*, προετοιμάζομαι εντατικά να προβώ σε κάποια ενέργεια: «θέλει ν' ασχοληθεί με μια καινούρια δουλειά κι άρχισε να κουρντίζει τ' ὄργανό του για να την ξεκινήσει». Από την εικόνα του μουσικού που κουρντίζει προσεχτικά το μουσικό του ὄργανο πριν αρχίσει να παίζει·

- *άρχισαν τα ὄργανα*, **α.** δημιουργήθηκε μεγάλη ένταση και φασαρία, άρχισε το μάλωμα, ο καβγάς: «μόλις αντιλήφθηκε πως απ' τη διπλανή παρέα ενοχλούσαν τη γυναίκα του, σηκώθηκε αγριεμένος κι άρχισαν τα ὄργανα». Από την εικόνα της ορχήστρας που, όταν δημιουργείται φασαρία μεταξύ των θαμώνων, αρχίζουν να παίζουν έντονα τα ὄργανά τους για να καλύψουν το θόρυβο που δημιουργείται κατά τη διάρκεια της συμπλοκής. **β.** άρχισε να δέχεται κάποιος ανστηρές επιπλήξεις: «μόλις τον είδε ο πατέρας του μεθυσμένο, άρχισαν τα ὄργανα». Από το ότι, όταν αρχίζουν να παίζουν τα ὄργανα, διακόπτεται η ήρεμη κατάσταση που επικρατούσε·

- *βαρούν τα ὄργανα*, παίζουν τα ὄργανα: «μόλις άρχισαν να βαρούν τα ὄργανα, σηκώθηκαν αρκετοί να χορέψουν»·

- *είναι τυφλό ὄργανο (κάποιου ή κάποιων)*, δεν έχει δική του βούληση, αλλά πράττει ό,τι του υποδεικνύει κάποιος ή κάποιои: «είναι ένα γελοίο υποκείμενο, τυφλό ὄργανο του τάδε || ο τάδε είναι τυφλό ὄργανο των Αμερικάνων»·

- *ο βασιλιάς των οργάνων*, βλ. λ. [βασιλιάς](#)·

- *ὄργανο της τάξης*, ο αστυνομικός: «ευτυχώς, που υπήρχε εκεί κοντά ένα ὄργανο της τάξης κι έβαλε τα πράγματα στη θέση τους»·

- *ὄργανο του νόμου*, βλ. φρ. *ὄργανο της τάξης*·